

הַלְבוֹת בְּרָבוֹת פָּרָק ח

א. כָּל פְּרוֹת הָאֵילָן מְבָרְכִין עֲלֵיהֶן בַּתְּחִלָּה, בּוֹרָא פְּרֵי הָעֵץ; וּבִסּוּף, בּוֹרָא נִפְשׁוֹת רַבּוֹת: חוּץ מִחֲמֹשֶׁת הַמִּינִים הַפְּתוּבִין בַּתּוֹרָה, וְהֵן עֲנָבִים וְרִמּוֹנִים וְתַאנִּים וְזִיתִים וְתִמְרִים שֶׁהוּא מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן בִּסּוּף, בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שְׁלוֹשׁ. וְכָל פְּרוֹת הָאָרֶץ וְהַיְּרָקוֹת מְבָרְכִין עֲלֵיהֶן בַּתְּחִלָּה, בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה; וּלְבִסּוּף, בּוֹרָא נִפְשׁוֹת רַבּוֹת. וּדְבָרִים שְׁאִין גְּדוּלֵיהֶן מִן הָאָרֶץ, כְּגוֹן בֶּשֶׂר וּגְבִנָּה וְדָגִים וּבִיציִים וּמִים וְחֶלֶב וּדְבַשׁ וְכִיוצָא בָּהֶן בַּתְּחִלָּה מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל, וּלְבִסּוּף בּוֹרָא נִפְשׁוֹת רַבּוֹת. וְהַשְׁוֵתָה מִים שֶׁלֹּא לְרוֹת צִמָּאוֹ אֵינוֹ טֶעוֹן בְּרָכָה, לֹא לִפְנֵיו וְלֹא לְאַחֲרָיו.

ב. הַסּוּחֵט פְּרוֹת וְהוֹצִיא מֵהֶן מִשְׁקִין מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן בַּתְּחִלָּה, שֶׁהַכֹּל; וּלְבִסּוּף, בּוֹרָא נִפְשׁוֹת רַבּוֹת: חוּץ מִן הָעֲנָבִים וְהַזִּיתִים שֶׁעַל הַיֵּין הוּא מְבָרֵךְ בַּתְּחִלָּה, בּוֹרָא פְּרֵי הַגֶּפֶן; וּלְבִסּוּף, בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שְׁלוֹשׁ. וְעַל הַשֶּׁמֶן הוּא מְבָרֵךְ בַּתְּחִלָּה, בּוֹרָא פְּרֵי הָעֵץ: בִּמָּה דְבָרִים אֲמוּרִים, שֶׁהִיא חוֹשֶׁשׁ בְּגִרּוֹנוֹ וְשֶׁתָּה הַשֶּׁמֶן עִם מֵי הַשְּׁלָקוֹת וְכִיוצָא בָּהֶן, שֶׁהָרִי נִהְנֶה בַּשְּׁתִּיתוֹ; אֲבָל אִם שֶׁתָּה הַשֶּׁמֶן לְבִדּוֹ, אוֹ שֶׁלֹּא הָיָה חוֹשֶׁשׁ בְּגִרּוֹנוֹ מְבָרֵךְ עָלָיו שֶׁהַכֹּל, שֶׁהָרִי לֹא נִהְנֶה בְּטַעַם הַשֶּׁמֶן.

ג. פְּרוֹת אוֹ יְרָקוֹת שֶׁדִּרְכָן לְהֵאכֵל חַיִּים אִם בְּשֵׁלָן אוֹ שֵׁלָקָן מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן בַּתְּחִלָּה, שֶׁהַכֹּל; וּלְבִסּוּף, בּוֹרָא נִפְשׁוֹת רַבּוֹת. וַיְרָקוֹת שֶׁדִּרְכָן לְהֵאכֵל שְׁלּוּקִין כְּגוֹן כְּרוֹב וְלֶפֶת אִם אֲכָלָן חַיִּים מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן בַּתְּחִלָּה, שֶׁהַכֹּל. וּדְבָרִים שֶׁדִּרְכָן לְהֵאכֵל חַיִּים וּמְבַשְּׁלִין אֲכָלָן בֵּין חַיִּים בֵּין מְבַשְּׁלִין מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן בַּתְּחִלָּה, בְּרָכָה הֶרְאוּיָהּ לָהֶן: אִם הָיוּ פְּרוֹת עֵץ, מְבָרֵךְ בּוֹרָא פְּרֵי הָעֵץ; וְאִם הָיוּ פְּרוֹת אֲדָמָה אוֹ יְרָקוֹת, מְבָרֵךְ בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה.

ד. יְרָקוֹת שֶׁדִּרְכָן לְהַשְׁלִיק שֶׁשֵּׁלָקָן מְבָרֵךְ עַל מֵי שֵׁלָק שֶׁלָּהֶן, בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה: וְהוּא, שֶׁשֵּׁלָקָן לְשִׁתּוֹת מִימֵיהֶן, שְׁמִימֵי שְׁלָקוֹת כְּשֵׁלָקוֹת, בְּמָקוֹם שֶׁדִּרְכָן לְשִׁתּוֹתָן. דְּבַשׁ תִּמְרִים, מְבָרְכִין עָלָיו תְּחִלָּה שֶׁהַכֹּל. אֲבָל תִּמְרִים שֶׁמַּעֲכָן בִּידּוֹ, וְהוֹצִיא גִרְעֵנִין שֶׁלָּהֶן, וְעֲשִׂין כְּמוֹ עֵיסָה מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן בַּתְּחִלָּה, בּוֹרָא פְּרֵי הָעֵץ; וּלְבִסּוּף, בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שְׁלוֹשׁ.

ה. הַקָּנִים הַמְּתוּקִים שֶׁסּוּחֲטִין אוֹתָן, וּמְבַשְּׁלִין מִימֵיהֶן עַד שִׁיקְפָה וַיִּדְמָה לְמֶלַח כָּל הַגְּאוּנִים אָמְרוּ, שֶׁמְבָרְכִין עָלָיו בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה, וּמִקְצַת אָמְרוּ, בּוֹרָא פְּרֵי הָעֵץ; וְכֵן אָמְרוּ שֶׁהַמוֹצֵץ אוֹתָן קָנִים, מְבָרֵךְ בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה. וְאֵנִי אוֹמֵר שְׁאִין זֶה פְּרִי, וְאִין מְבָרְכִין עָלָיו אֵלָּא שֶׁהַכֹּל: לֹא יִהְיֶה דְּבַשׁ אֵלּוֹ הַקָּנִים שֶׁנִּשְׁתַּנָּה עַל יְדֵי הָאוֹר, גְּדוֹל מְדַבֵּשׁ תִּמְרִים שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה, וּמְבָרְכִין עָלָיו, שֶׁהַכֹּל.

ו. הַקּוֹר, וְהוּא רֹאשׁ הַדָּקֵל שֶׁהוּא כְּמוֹ עֵץ לְבָן מְבָרֵךְ עָלָיו בַּתְּחִלָּה שֶׁהַכֹּל. קִפְרָס שֶׁלְצִלָּף מְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה, מִפְּנֵי שְׁאִינוֹ פְּרִי; וְהָאֲבִיוֹנוֹת שֶׁלְצִלָּף, הֵן הַפְּרִי שֶׁהֵן כְּצוּרַת תִּמְרִים דִּקִּין קִטְנִים מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם בּוֹרָא פְּרֵי הָעֵץ.

ז. הַפִּלְפְּלִין וְהַזִּנְגְּבִיל בְּזִמְנָן שֶׁהֵן רִטְבִּין, מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן תְּחִלָּה בּוֹרָא פְּרֵי הָאֲדָמָה; אֲבָל יְבֻשִׁים, אֵינָן טְעוּנִין בְּרָכָה לֹא לִפְנֵיהֶם וְלֹא לְאַחֲרֵיהֶן מִפְּנֵי שֶׁהֵן תְּבִלִּין, וְאֵינָן אֲכָל. וְכֵן אֲכָלִין שְׁאִינוֹ רְאוּיִין לְאֲכִילָה, וּמִשְׁקִין שְׁאִינוֹ רְאוּיִין לְשִׁתָּה אֵינָן טְעוּנִין בְּרָכָה, לֹא לִפְנֵיהֶם וְלֹא לְאַחֲרֵיהֶן.

ח. הפת שעפשה, ויין שהקרים, ותבשיל שעברה צורתו, והנובלות שהן פגין, והשכר, והחמץ, והגובאי, והמלח, והכמהין, והפטירות על כלן הוא מברך תחלה, שהכל נהיה בדברו. וכל שמברכין לפניו שהכל, מברכין לאחריו, בורא נפשות רבות על כל מה שברא, חי העולמים. וכל הטעון ברכה לאחריו, טעון ברכה לפניו.

ז. שמרים שנתן עליהן שלושה, והוציא ארבעה מברך עליהן בורא פרי הגפן, שזה יין מזוג הוא; הוציא פחות מארבעה אף על פי שיש בהן טעם יין, מברך עליהן תחלה שהכל.

י. ברך על פרות האילן, בורא פרי האדמה יצא; ועל פרות הארץ, בורא פרי העץ לא יצא. ועל הכל אם ברך שהכל נהיה בדברו, יצא: אפלו על הפת ועל היין.

יא. לקח כוס שלשכר בידו, והתחיל הברכה על מנת לומר שהכל, וטעה ואמר בורא פרי הגפן אין מחזירין אותו. וכן אם היו לפניו פרות הארץ, והתחיל הברכה על מנת לומר בורא פרי האדמה, וטעה ואמר בורא פרי העץ אין מחזירין אותו. וכן אם היה לפניו תבשיל שלדגן, ופתח וברך על מנת לומר בורא מיני מזונות, וטעה ואמר המוציא לחם יצא: מפני שבשעה שהזכיר השם והמלכות, שהן עיקר הברכה, לא נתפון אלא לברכה הראויה לאותו המין; והואיל ולא היה בעיקר הברכה טעות, אף על פי שטעה בסופה, יצא, ואין מחזירין אותו.

יב. כל הברכות האלו שנסתפק לו בהן אם ברך או לא ברך אינו חוזר ומברך, לא בתחלה ולא בסוף: מפני שהן מדברי סופרים. שכח והכניס אכלין לתוך פיו בלא ברכה אם היו משקין בולעין, ומברך בסוף; ואם היו פרות שאם זרקן ימאסו כגון תתים וענבים מסלקן לצד אחד ומברך, ואחר כך בולעין; ואם אינן נמאסין כגון פולים ואפונים פולטן מפיו עד שיברך בפיו פנוי, ואחר כך אוכל.

יג. היו לפניו מינים הרבה אם היו ברכותיהן שוות מברך על אחד מהן, ופוטר את השאר; ואם אין ברכותיהן שוות מברך על כל אחד מהן ברכה הראויה לו, ואי זה מין שירצה להקדים מקדים. ואם אינו רוצה בזה יתר מזה אם יש ביניהן אחד משבעת המינים, עליו הוא מברך תחלה; וכל הקודם בפסוק, קודם לברכה: והשבעה הן האמורין בפסוק זה "ארץ חטה ושערה, וגפן ותאנה ורמון; ארץ-זית שמן, ודבש" (דברים ח, ח), ודבש זה הם התמרים; והתמרים קודמין לענבים, שהתמרים שני לארץ והענבים שלישי לארץ.

יד. ברכה אחת שמעין שלוש שלחמשת מיני הפרות ושלשין, היא שלמיני הדגן: אלא שעל הפרות, הוא אומר על העץ ועל פרי העץ ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה . . . ; ועל היין, הוא אומר על הגפן ועל פרי הגפן ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה. וחותם בשתייהן, על הארץ ועל הפרות; ואם היה בארץ ישראל, חותם בהן על הארץ ועל פרותיה. ויש מי שמוסיף בברכה שמעין שלוש, קדם חתימה, כי אל טוב ומטיב אתה, שהוא עין ברכה רביעית; ויש מי שאומר שלא תקנו ברכה רביעית אלא בברכת המזון בלבד.

טו. שתה יין ואכל תמרים ואכל תבשיל שלחמשת מיני דגן,

מְבָרֵךְ בְּאַחֲרוֹנָה כָּכָה: בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, עַל
הַמַּחֲיָה וְעַל הַכִּלְכֵּלָה, וְעַל הַגָּפֶן וְעַל פְּרֵי הַגָּפֶן, וְעַל הָעֵץ וְעַל
פְּרֵי הָעֵץ וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה, וְעַל אֶרֶץ חֲמֻדָּה . . . ; וְחוּתָם בְּרוּךְ
אַתָּה ה', עַל הָאָרֶץ, וְעַל הַמַּחֲיָה, וְעַל הַפְּרוֹת.

זו. אֲבָל אִם אָכַל בָּשָׂר וְשָׁתָה יַיִן מְבָרֵךְ בְּסוּף עַל זֶה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ,
וְעַל זֶה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ. אֲכַל תְּאֵנִים אוֹ עֲנָבִים, וְתַפּוּחִים וְאַגָּסִים
וְכִיּוֹצֵא בָהֶן מְבָרֵךְ בְּסוּף בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שְׁלוֹשׁ, וְהִיא כּוֹלֶלֶת
הַכֹּל, מִפְּנֵי שֶׁכֵּלָן פְּרוֹת הָעֵץ הֵן. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה.